

Mažieji mokyklos gyventojai – vabzdžiai

Išsiaiškinksite

- Kokia yra vabzdžių įvairovė?
- Kokie vabzdžiai gyvena pievoje ir vabalų viešbutyje?

Išmokssite

- Atpažinti keletą pievos ir vabalų viešbučio vabzdžių.

Trumpai apie stotelę.

Vienas iš keturių gyvūnų, gyvenančių Žemėje, yra iš vabaliukų giminės. Mokslininkai yra aprašę 350 tūkst. rūšių vabalų. Spėjama, kad mūsų planetoje gyvena apie 3 milijonai rūšių vabalų. Didžioji dalis jau

suaugusių vabalų turi šarvus. Vabalų dydis gali būti labai skirtingas: nuo matomų tik mikroskopu iki, palyginus su jais, gigantiškų. Pavyzdžiui, ilgiausias vabalas yra kilęs iš Pietų Afrikos ir vadinamas Titanus Giganteus. Jo ilgis siekia net 20 centimetrų! Vieni vabalai sukranto savo maistą, kiti, kaip drugeliai, siurbia nektarą. Dauguma vabalų maitinasi augalais, tačiau, pavyzdžiui, boružės minta kitais, mažesniais vabalėliais. Vabalai skleidžia įvairiausių garsus. Neabejojame, kad esate girdėję cikadų ar žiogų serenadas. Kai kurie vabalai leidžia garsus viliodami priešingos lyties atstovus ir ieškodami antrosios pusės. Vabaliukai pasaulyje jau gyvena maždaug 270 milijonų metų. Tokie, kokius matome dabar, atsirado maždaug prieš 230 mln. metų.

Boružė. Pievose visada rasit boružių, tik atsiminkit, kad šių plėšrinių taškelių skaičius nereiškia amžiaus. Mes turim ir dvitaškę, ir penkiataškę, ir septyntaškę, ir trylikataškę boružes. Spalvų įvairovė irgi didžiausia – nuo įprastos raudonos ar oranžinės iki juodos, melsvos ar geltonos. Boružės yra gyvybiškai svarbios mūsų planetai, nes kontroliuoja kenkėjų kiekį juos naikindamos.

Žiedmusės – dvisparnių šeimos vabzdžiai. Tai vidutinio dydžio arba stambokos musės, kurių pilvelis išmargintas skersiniais geltonais ir juodais dryžiais. Iš išorės žiedmusės panašios į vapsvas. Jos nekanda.

Bitė. Senovės lietuviai labai gerbė bites, jas laikė šventais gyviais. Tai vieni iš daugiausiai auginamų ir žinomų nuo neatmenamų laikų vabzdžių. Bitėms dešimtys milijonų metų. Jos gyvena didelėmis bendruomenėmis. Bitės augalų žieduose renka nektarą ir iš jo gamina medų. Storesnės, labai plaukuotos bitės vadinamos kamanėmis. Jos yra laukinės.

Edukacinis filmukas apie bites

Skruzdėlė

Skrudėlės – darbštumo simbolis. Skrudėlės gyvena didelėmis bendruomenėmis. Jos įsirengia sudėtingus namus. Mes galime matyti tik viršutinę skrudėlyną dalį. Po žeme iki dviejų metrų gylyje yra daugybė įvairių urvelių ir kambarėlių. Juose skrudėlės gyvena, kaupia maisto atsargas žiemai, augina lėliukes ir atėjus žiemai žiemoja. Surasti kelią į skrudėlyną vabzdžiui padeda gera uoslė.

Žiogas. Žiogai dažniausiai būna dideli, iki 6 cm. Antenos (ūsai) ilgos, kartais ilgesnės už kūną. Žiogai yra visaėdžiai. Nors dažniau medžioja įvairius vabzdžius, jų lervas, net savo gentainius, nei ēda žolę. Žiogas jums gali įkąsti. Žiogai skleidžia garsus ne su kojomis (kaip jums pasakose pasakoja), o sparnų pradžioje turi tamsesnį svirpimo organą ir garsą išgauna virpindami sparnus.

Drugiai – tai vienas gausiausių ir geriausiai ištirtų vabzdžių būrių. Jiems būdingos 2 poros stambių plėviškų sparnų, kurie dažniausiai yra apaugę spalvotais žvyneliais. Sparnai su gyslomis, piešinys susideda iš įvairių dėmių, linijų, dryžių ir kt. burnos organai čiulpiamieji. – spirališkai susisukęs straublelis, pritaikytas žiedų nektarui ir kitiems

skysčiams čiulpti.

Užduotys:

1. Stebėkite šalia mokyklos esančią pievą. Kokius vabzdžius matote? Su mokytojo pagalba pabandykite juos atpažinti.
2. Įrenkite ir stebėkite „Vabalų kavinę“. Pagudraukite ir sužinosite, ar tikrai vabzdžiai smaližiai. Į lėkštelę papjaustykite pvz., banano arba įkrėskite šaukštą uogienės. Stebėkite, ar čia lankosi vabzdžiai. Kas jūsų kavine labiausiai susidomėjo?
3. Peržiūrėkite filmuką apie drugelio gyvenimo ciklą ir atlikite užduotis mokinio darbo lape.
4. Pagaminkite darbelį – boružėlę.

Priemonės: spalvoti pieštukai, dažai, teptukas, indelis su uogiene ar vaisių gabaliukais.

Stebėk: Kiek daug pievoje gyvybės?

Paklausyk mažųjų pievos gyventojų garsų.

